

Pirkanmaan
hyvinvointialue

TAMPERE

capful

PIRKANMAA
COUNCIL OF TAMPERE REGION

Tampereen
KAUPUNKISEUTU

Pirkanmaan tulevaisuustarkastelu

Neljä skenaariota tulevaisuuteen

Pirkanmaan liitto
Jari Kolehmainen
Marko Mäkinen

Pirkanmaan hyvinvointialue
Kristiina Lumme
Arto Ranta

Tampereen kaupunkiseutu
Antti Lippo
Juhani Pohjonen

Tampere
Nina Mustikkamäki
Tuomas Huhtala
Johanna Ahlgrén-Holappa

Capful
Risto Lähti
Joonas Lindeman
Shiyu Miao
Kimmo Kivinen

Pirkanmaan tulevaisuustarkastelu

- Pirkanmaan tulevaisuustarkastelu toteutettiin syksyllä 2024 Pirkanmaan hyvinvointialueen, Pirkanmaan liiton, Tampereen kaupungin ja Tampereen kaupunkiseudun kuntayhtymän yhteistyönä. Työtä tuki Capful oy.
- Työn tavoitteena oli:
 - Muodostaa Pirkanmaan toimijoiden yhteinen tilanne- ja tulevaisuuskuvassto rakentamalla ajattelua haastavat vaihtoehtoiset skenaariot
 - Skenaarioiden avulla voidaan ennakoida Pirkanmaan tulevaa toimintaympäristöä ja analysoida vaihtoehtoisten tulevaisuuksien vaikutuksia ja mitä toimenpiteitä niiden johdosta pitäisi eri toimijoiden varautua tekemään.
- Työssä luotiin neljä vaihtoehtoista vuoteen 2040 asti ulottuvaa tulevaisuusskenaariota ja tarkasteltiin näiden vaikutuksia Pirkanmaalle.

Mitä skenaariot ovat?

Skenaariot ovat tarinoita vaihtoehtoisista tulevaisuuksista nykyhetkestä tiettyyn tulevaisuuden tilanteeseen.

1. **Skenaariot kuvaavat vaihtoehtoisia ja mahdollisia tulevaisuuden maailmoja**, keskittyen erityisesti Pirkanmaan ulkoisen toimintaympäristön kehitykseen.
2. **Skenaariot eivät ole ennusteita**, vaan kuvauksia erilaisista mahdollisista tulevaisuuksista, yhdistelmä faktaa ja mielikuvitusta. Tarkoituksena on auttaa meitä ymmärtämään **ajankohtaisia ilmiöitä** ja niiden **vaihtoehtoisia kehityskulkuja**.
3. **Skenaariot eivät ole visioita tai strategioita**, vaikka osa niistä saattaa olla mielestämme toivottavampia kuin toiset. **Skenaarioiden tavoitteena on toimia monipuolisesti strategiatyön, kasvun, kehittämisen ja tulevaisuuden suunnitelmien pohjana**

Tulevaisuustyö- mitä tehtiin ja keitä osallistui

Pirkanmaan tulevaisuustyön laatiminen alkoi laajalla kyselylle ja asiantuntijahaastatteluilla.

- Kysely lähetettiin laajasti hankkeen taustaorganisaatioiden omille asiantuntijoille ja johdolle sekä eri sidosryhmille, kuten kunnat, elinkeinoelämä, tutkimus- ja koulutusorganisaatio, yhdistys- ja järjestökenttä ja muut julkiset toimijat.
- Asiantuntijahaastattelut: Haastatteluissa mm. yritysjohtoa, kansanedustaja, yliopiston edustaja ja hallitusammattilaisia
- Työn pohjalta syntyi **ulkoisen toimintaympäristön** keskeiset muutosilmiöt ja epävarmuustekijät , joita hyödynnettiin skenaarioiden valmistelussa
- Pirkanmaan tulevaisuustyön muokkaamista jatkettiin työpajoissa.
 - Työpaja 1: Toimintaympäristön epävarmuustekijöiden pohjalta luotuja skenaarioluonnoksia arvioitiin ja syvennettiin työpajassa. (Osallistujat taustaorganisaatioista)
 - Työpaja 2: Toimintaympäristön skenaarioiden pohjalta työpajassa arvioitiin, vaihtoehtoisten tulevaisuuksien merkitystä Pirkanmaalle ja sen eri toimijoille. (Osallistujat taustaorganisaatioista sekä Pirkanmaan kunnista ja yliopistosta)
 - Työpajoihin osallistui yhteensä 125 eri alan asiantuntijaa ja johtajaa taustaorganisaatioista ja sidosryhmistä.

Tärkeimmät toimintaympäristön muutosilmiöt: Yhteenveto

Pirkanmaan tulevaisuustarkastelun asiantuntijakysely

Ilmastonmuutos ja ympäristö (98)

- Ilmastonmuutos ja sään ääri-ilmiöt
- Luonnon monimuotoisuus ja luontokato
- Vihreä siirtymä
- Kiertotalous
- Ekologinen kriisi

Talous ja elinkeinot (86)

- Yleinen talouskehitys
- Suomen valtion talous
- Kuntien ja hyvinvointialueiden talous
- Elinkeinorakenteen muutokset
- Uuden liiketoiminnan syntyminen

Demografiset muutokset (81)

- Ikärakenteen ja huoltosuhteen muutos
- Syntyvyyden lasku
- Kaupungistuminen ja muuttoliikkeet
- Maahanmuutto ja kansainvälistyminen
- Väestön monimuotoisuuden kasvu

Yhteiskunnalliset muutokset (79)

- Yhteiskunnallinen segregaatio ja polarisaatio
- Hyvinvointierojen kasvu
- Arvojen muutokset
- Demokratian haasteet
- Yhteisöllisyyden muutokset
- Yksinäisyys ja syrjäytyminen

Teknologinen kehitys (69)

- Teknologian hyödyntäminen eri aloilla
- Digitalisaatio
- Robotiikka ja automaatio
- Tekoälyn kehitys
- Kyberturvallisuus

Turvallisuusympäristö ja geopolitiikka (51)

- Turvallisuusympäristön muutokset
- Kansainvälisen turvallisuustilanteen muutokset
- Kyberturvallisuus ja disinformaatio
- Hybridi-vaikuttaminen

Työelämä ja osaaminen (37)

- Työllisyyden ja työelämän muutokset
- Työelämän muutokset
- Osaamistarpeiden muutokset
- Osaajapula
- Työnteon tapojen muutokset
- Koulutuksen ja oppimisen muutokset

Energiajärjestelmän muutokset (20)

- Sähkön ja muun energian tuotanto
- Energian kulutuksen muutokset
- Energiamurros
- Uusiutuvan energian kehitys
- Energiaomavaraisuus

Terveystulevaisuus (17)

- Terveys- ja hyvinvointierojen muutokset
- Elintapojen muutokset
- Liikkumattomuuden terveyshaitat
- Medikalisaatio
- Mielenterveysongelmat
- Terveellisen ravinnon kehitys

Muut (8)

- Liikkumisen ja liikenteen muutokset
- Lainsäädäntä ja sääntely
- Kuluttajakäyttäytymisen muutokset
- Jakamistalouden kehitys
- Globalisaation ja lokalisaation tasapaino

Epävarmimmat toimintaympäristön muutosilmiöt: Yhteenvedo

Pirkanmaan tulevaisuustarkastelun asiantuntijakysely

Ilmastonmuutos ja ympäristö (64)

- Ilmastonmuutos ja sään ääri-ilmiöt
- Luonnon monimuotoisuus ja luontokato
- Mikromuovit ja kemikaalit ympäristössä
- Uusiutumattomien luonnonvarojen käyttö
- Kestävyyssiirtymän nopeus

Talous ja elinkeinot (39)

- Suomen valtion talouden muutokset
- Kuntien ja hyvinvointialueiden talous
- Muutokset globaalissa taloudessa
- Suomen elinkeinorakenteen muutokset
- Investointien globalisaatio tai deglobalisaatio

Demografiset muutokset (33)

- Nettomaahanmuuton määrä ja laatu
- Ikärakenteen muutos ja huoltosuhde
- Syntyvyyden kehitys
- Väestönkasvu alueella
- Kansainvälisen syntyvyyden muutokset

Yhteiskunnalliset muutokset (49)

- Yhteiskunnallinen segregaatio ja polarisaatio
- Demokratian toimivuus ja päätöksentekokyky
- Yksinäisyys ja syrjäytyminen
- Yhteisöjen ja yhteisöllisyyden muutos
- Kuluttajien arvojen ja arvostusten muutokset

Teknologinen kehitys (53)

- Tekoälyn kehitys
- Digitalisaatio
- Autonominen liikkuminen
- Kyberturvallisuus
- Robotiikka ja automaatio

Turvallisuusympäristö ja geopolitiikka (78)

- Turvallisuusympäristön muutokset
- Muutokset globaalissa geopolitiikassa
- Kyberturvallisuus ja disinformaatio
- EU:n merkitys maailmanpolitiikassa
- Suurten yritysten vaikutus maailmanpolitiikkaan

Työelämä ja osaaminen (15)

- Työllisyyden ja työelämän muutokset
- Osaamistarpeiden muutokset
- Robotiikka ja automaatio työelämässä
- Etätöiden lisääntyminen
- Työnteon tapojen muutokset

Energiajärjestelmän muutokset (15)

- Energiajärjestelmän muutokset
- Vihreä siirtymä
- Sähkön ja muun energian kulutus
- Energian riittävyys
- Uusiutuvan energian kehitys

Terveiden tulevaisuus (5)

- Geeniteknologia ja regeneratiivinen lääketiede
- Terveys- ja hyvinvointierojen muutokset
- Kulkutaudit, pandemiat, antibioottiresistenssi
- Terveyspalvelujen saatavuus
- Teknologian ja elävien organismien yhteys

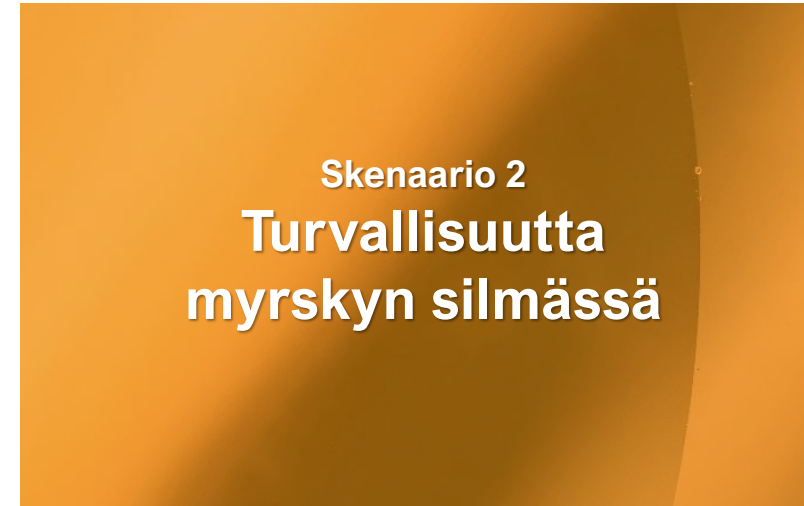
Muut (8)

- Elintapojen muutokset
- Biotalous ja kiertotalous
- Jakamistalouden kehitys
- Pääteiden valtavirtaistuminen
- Säätely
- Koulutus
- Rikollisuus

Neljä skenaariota tulevaisuuden toimintaympäristöistä

Pirkanmaan ulkoisen toimintaympäristön muutosta kuvaavat skenaariot

1. Teknokilpa kirittää blokkeja

Suomi maailmassa ja yhteiskuntana

- Väestörakenne nuortuu ja monimuotoistuu maahanmuuton myötä, väkiluku kasvaa 6,4 miljoonaan.
- Elämäntyyli eriytyvät ja digitaaliset keskusteluympäristöt kuplautuvat.
- Yhdistäviä tekijöitä ovat kamppailu ilmasto- ja ympäristökriisiä vastaan sekä hyvinvointivaltion puolesta.

Elämää Suomessa

- Hyvinvointivaltion toimintatapoja on uudistettu rohkeasti ja kustannustehokkuutta kasvattaen. Talouden hyvän tilanteen takia rahoitusta ei ole jouduttu leikkaamaan merkittävästi.
- Kokonaisvaltainen hyvinvointi ja ennaltaehkäisy ovat julkisissa palveluissa keskiössä. Matalankynnyksen palveluita on laajasti saatavilla. Terveystieteiden huolto on ennakoivaa.
- Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen on integroitu yhteiskunnan eri osa-alueisiin.
- Terveys- sekä hyvinvointinäkökulmat korostuvat liikennejärjestelmiä ja kaupunkirakennetta kehitettäessä.

Globaalitoimintaympäristö

- Ilmastokriisiä ratkotaan kahteen valtablokkiin jakautuneessa maailmassa (Yhdysvallat ja Kiina)
- Päästöt kääntyvät jyrkkään laskuun ja ilmastonmuutoksen vaikutuksia saadaan vaimennettua
- Uusiutuvan energian kustannukset romahtavat ja energian varastointiratkaisut yleistyvät.
- Resurssien käyttöä optimoidaan tekoälyn avulla.

Talous, elinkeinot ja työ

- Suomen talous kehittyy myönteisesti vihreiden innovaatioiden myötä. Pirkanmaan asema on vahva kansainvälisesti ja kansallisesti.
- Hyvä talouskehitys on taannut hyvinvointivaltion rahoituksen, mikä on turvannut ihmisten hyvinvointia rajustakin rakennemuutoksista huolimatta.

Skenaario 1 – Teknokilpa kirittää blokkeja – Vaikutukset
Skenaarion vaikutukset Pirkanmaalla: Leimalliset piirteet

**VIHREÄ SIIRTYMÄ TUO
ELINVOIMAA**

Vientivetoisella Pirkanmaalla teknologinen kehitys ja vihreä siirtymä voivat tuottaa menestystarinoita, kunhan geopoliittiset riskit pysyvät hallinnassa. Panostukset siirtymää edistäviin aloihin kuten bioteknologiaan korostuvat ja tuovat elinvoimaa maakuntaan. Painopiste on innovaatiotoiminnassa ja korkeakoulujen roolissa, mutta vihreä siirtymä tuo elinvoimaa myös teollisuuskaupunkeihin uusien investointien ja työpaikkojen myötä.

**KAUPUNKI- JA
LIIKENNESUUNNITTELU
KÄÄNTYY VIHREÄMMILLE
RAITEILLE**

Ilmastonmuutoksen torjumisessa on kiire ja samalla Pirkanmaa tarvitsee turvatut ja tehokkaat yhteydet muualle Eurooppaan. Juna- ja laivaliikenteen vahvistaminen sekä lähijunaverkon kehitys Pirkanmaalla nousee asialistan kärkisijoille. Nopeasti kasvava väestö edellyttää vahvaa panostusta ennakoivaan, ketterään sekä hyvinvointia edistävään, kestävään liikenne- ja yhdyskuntasuunnitteluun.

**PÄIVITETTY
HYVINVOINTIVALTIO LUO
RESILIENSSIÄ JA LIIMAA
YHTEEN**

Pirkanmaan nuorentuva väestö sekä hyvät työllisyys- ja talousnäkymät antavat vipuvoimaa päivitetyn hyvinvointivaltion ennakoiville ja laajoille hyvinvointipalveluille. Segregaation ehkäisy ja väestön yhtenäisyyden varmistaminen vaatii uudenlaisia toimia. Alueella on hyvät puitteet uuden tutkimuksen ja teknologioiden laadukkaaseen soveltamiseen hyvinvointipalveluissa.

Skenaario 1 – Teknokilpa kirittää blokkeja – Vaikutukset

Pirkanmaan varautumissuunnitelma skenaarion toteutumiseen

TÄRKEIMMÄT MAHDOLLISUUDET JA NIIDEN HYÖDYNTÄMISEEN LIITTYVÄT TOIMENPITEET:

Vihreä siirtymä ja sen mahdollisuudet yrityksille ja kuntataloudelle

- ✓ Panostaminen vihreän siirtymän TKI-toimintaan innovaatiomallistusten keskellä ja vihreiden investointien kaappaaminen rannikkoseuduilta monialaisella yhteistyöllä yli kuntarajojen, erityisesti elinkeinoyhtiöiden avulla.
- ✓ Kestävämät liikkumismuodot.

Muuttoliike ja sen myötä osaamisen monipuolinen kasvu

- ✓ Kaupunkisuunnittelussa varauduttava hyvissä ajoin seudullisella ja maakuntatasolla, mm. jotta kasvu ei ole hallitsematonta vaan suuntautuu kestävästi.
- ✓ Monikulttuurisuuden tukeminen, hyväksyminen ja sen huomioiminen koulutuksessa ja työelämässä mm. koulutusorganisaatioissa, yrityksissä ja nuorisotyössä.
- ✓ Kotoutumisen tukeminen mm. kuntien ja yritysten palveluilla.
- ✓ Muuttajien työllistymisen ja yrittäjyyden tukeminen.

Osaaminen, koulutus, yritys-korkeakoulu -yhteistyö

- ✓ Avainaloilla moninkertaistuvien osaajatarpeiden täyttäminen uusilla koulutusratkaisuilla, koulutusalan työelämäyhteyksillä sekä panostuksilla jatkuvaan oppimiseen - valtio ja alueen toimijat rahoittavat kehitystä.
- ✓ Ulkomaisten osaajien houkuttelu Pirkanmaalle.

Verkottuminen kansainvälisesti ja alueellisesti

- ✓ Vähäpäästöisten ja tehokkaiden (raide)yhteyksien merkittävä lisääminen muualle maahan ja muualle Eurooppaan.
- ✓ Mahdollisimman ekologiset lentoyhteydet.
- ✓ Pirkanmaan monialainen verkostoituminen, jossa voimistuva keskuskaupunki tuo elinvoimaa myös muuhun maakuntaan.
- ✓ Yhteistyön syventäminen Pohjoismaissa ja päivitetyn hyvinvointivaltiomallin työstäminen vientituotteeksi.

TÄRKEIMMÄT UHAT JA NIIDEN EHKÄISEMISEEN TAI NIIHIN SOPEUTUMISEEN LIITTYVÄT TOIMENPITEET:

Myöhäinen reagointi ilmastonmuutokseen

- ✓ Arjessa liikkumisen tarpeen vähentäminen yhdyskuntarakenteen eri toimintojen limittämisellä sekä tiivistämisellä.
- ✓ Puurakentamisen voimakas tukeminen hiilinieluna mm. verokannustimin, yritystuin, sekä rakennus- ja materiaaliosaamisen kartuttamisella.

Sosiaalisen kestävyuden haasteet ja segregaatio

- ✓ Palveluiden, asuntotuotannon ja hintatason pitäminen kohtuullisena.
- ✓ Yhteiskuntarauhan säilyttäminen eri taustaisten ihmisten kesken useiden tahojen koordinoitulla yhteistyöllä, mm. yhdyskuntarakenteen sekoittamisella.
- ✓ Satsaukset aikuiskoulutukseen ja jatkuvaan oppimiseen, jotta kaikki pirkanmaalaiset pysyvät muutoksessa mukana.
- ✓ Koulutuksen ja työelämän mukauttaminen monikulttuurisuuteen.

Turvallisuus ja huoltovarmuus

- ✓ Turvallisuusklusterin vahvistaminen Pirkanmaalla entisestään.
- ✓ Paikallisen ruuantuotannon tukeminen mm. kaavoituksen ja uuden teknologian keinoin huoltovarmuuden parantamiseksi.
- ✓ Kyberpuolustuksen vahvistaminen.

Blokkikilpailun tuoma epävarmuus

- ✓ Pirkanmaan monipuolinen verkostoituminen erilaisten kansainvälisten toimijoiden kesken.
- ✓ Yhteistyön syventäminen lähialueilla kuten Pohjoismaissa (mm. yritykset, kunnat ja korkeakoulut).
- ✓ Teknologiaviennin mahdollisten rajoitteiden huomioiminen.

2. Turvallisuutta myrskyn silmässä

Suomi maailmassa ja yhteiskuntana

- Väestö ikääntyy ja huoltosuhde pysyy heikkona, kaupungistuminen jatkuu – väestökehitys kääntyy laskuun päätyen 5,5 miljoonaan vuonna 2040.
- Yhteiskuntaa leimaa turvallisuushakuisuus ja pyrkimys yhtenäisyyteen.
- Kansallinen turvallisuus ajaa muiden tavoitteiden ohitse.
- Resilienssi ja huoltovarmuus nousevat keskeisiksi arvoiksi – pakon edessä on sopeuduttava

Globaalitoimintaympäristö

- Laajentuvan sodan uhka varjostaa Eurooppaa ja Suomea. Yhä useampi valtio hylkää demokraattisen hallintotavan.
- Disinformaation, hybrdivaikuttamisen ja kyberhyökkäysten määrät kasvavat.
- Epävakautta lisäävät useat kriisit, kuten ilmaston lämpeneminen, sään ääri-ilmiöt, luontokato, ruokakriisit ja talouden pysähtyneisyys.
- Kansalaisten perusoikeuksia rajoitetaan turvallisuuden nimissä. Muukalaisviha leimaa politiikkaa ja arvoja ympäri maailmaa.

Elämää Suomessa

- Taloudellisen tilanteen takia mm. sosiaalipalveluista karsitaan ja terveydenhuolto siirtyy täysin julkispainotteiseksi sairaanhoidoksi - hyvinvointivaltion merkitys ihmisten mielissä kasvaa.
- 3. sektorin toimijat ja yhteiskunnalliset yritykset löytävät uuden roolin. Yksityiset terveystalan yritykset keskittyvät tarjoamaan hyvinvointipalveluita.
- Väestökadon vuoksi palveluita keskitetään niiden saatavuutta ja laatua heikentäen. Kaupunkien ja maaseudun välinen epätasa-arvo kasvaa.
- Yhteisöllisyys lisääntyy, vaikka moni keskittyy ensisijassa omaan, läheisten ja naapuruston hyvinvointiin.

Talous, elinkeinot ja työ

- Talous supistuu ja kehitystä voimistaa ikääntymisestä johtuva työvoimapula. Hyvinvointivaltion rahoituspohja heikkenee talouden supistuessa ja väestön ikääntyessä.
- Työelämä muuttuu olennaisesti - perinteisestä eläkeiästä ollaan luovuttu ja työelämässä ollaan yhä pidempään.
- Eurooppalaisia eläkeläisiä asuu kausittain Suomessa paljon, koska Välimeren alue kärsii helleaalloista ja muista sään ääri-ilmiöistä sekä pakolaisuudesta johtuvista levottomuuksista.

Skenaario 2 – Turvallisuutta myrskyn silmässä – Vaikutukset
Skenaarion vaikutukset Pirkanmaalla: Leimalliset piirteet

**TURVALLISUUS, PUOLUSTUS
JA HUOLTOVARMUUS**

Turvallisuuteen, puolustukseen ja huoltovarmuuteen kytkeytyvät toimialat menestyvät. Pirkanmaa ammentaa teollisesta historiastaan, konepajateollisuudesta ja innovaatioista. Turvallisuus- ja puolustusteollisuus, teknologiayritykset sekä esimerkiksi siru- ja komponenttivalmistus lippulaivoina. Julkisen ja yksityisen sektorin yhteistyö yhteiskunnan kokonaisturvallisuuden parantamisessa tärkeää. Julkinen sektori myös priorisoi ja ohjaa kehitystä monin paikoin.

**IKÄÄNTYVÄ JA KESKITTYVÄ
VÄESTÖPOHJA**

Ikääntyvä, keskittyvä ja lopulta vähenevä väestö haastaa Pirkanmaan toimijoita luoviin ratkaisuihin suurempien ongelmien välttämiseksi niin alueellisen epätasa-arvon suhteen, riittävän työvoiman löytämiseen ja ihmisten houkutteluun muuttamaan maakuntaan kuin kaikenikäisten koulutuksesta ja osallisuudesta huolehtimiseen.

**YHTEISÖLLISYYS PAIKKAA
HYVINVOINTIVALTIOTA**

Yhteisöllisyys paikkaa hyvinvointivaltion jättämiä aukkoja. Pirkanmaalla luodaan yhteisöllistä infraa, fasilitoidaan yhteisöllisiä projekteja ja palveluiden järjestämistä yhteisöllisesti. Yhteiskunnan kantokyvyn ja turvaverkon heikkous johtaa mm. kolmannen sektorin toimijoiden isompaan rooliin ja näiden kasvua myös tuetaan tapana muodostaa lähiyhteisöjä, naapuriavun ja yhteisöllisyyden muotoja.

Skenaario 2 – Turvallisuutta myrskyn silmässä – Vaikutukset Pirkanmaan varautumissuunnitelma skenaarion toteutumiseen

TÄRKEIMMÄT MAHDOLLISUUDET JA NIIDEN HYÖDYNTÄMISEEN LIITTYVÄT TOIMENPITEET:

Pirkanmaan vahvan turvallisuusklusterin pohjalle voidaan rakentaa tulevaisuuden työpaikkoja ja taloudellista kasvua

- ✓ Turvallisuus- ja puolustusteollisuuden kasvu ja alueen linkittyminen kansainvälisesti liittouman keskeisiin toimijoihin (NATO, USA).
- ✓ Turvallisuusklusterin toimialojen toimintaedellytysten parantaminen julkisen sektorin toimijoiden ja yritysten yhteistyönä.
- ✓ Turvallisuuden ja muiden keskeisten alojen koulutus alueellisiin osaamistarpeisiin koulutusorganisaatiot ja työllisyysalueen yhteistyössä.
- ✓ Uuden komponentti- ja siruteollisuuden synnyn tukeminen alueelle.
- ✓ Pirkanmaan pitovoiman korostuminen osaajien pitämisessä ja houkuttelussa maakuntaan.

Väestönkasvun hidastuminen pakottaa digitalisaation nopeutumista

- ✓ Digitalisaation ja teknologian pakko ottaa loikka taloudellisesta tilasta huolimatta, toimijoina erityisesti julkinen sektori, HVA, kunnat, ja valtio.
- ✓ Yritykset kehittävät digitaalisia ratkaisuja julkiselle sektorille ja luovat työpaikkoja.

Elämystalous ja hyvinvointipalvelut houkuttelevat hyvinvointituristeja

- ✓ Elämystalouden palveluiden markkinointi.
- ✓ Yksityiset palveluntarjoajat järjestävät ja houkuttelevat.
- ✓ Luodaan alan yrityksille toimintaedellytyksiä.

Työn murros vaatii yhteiskunnallista sopeutumista eri toimijoilta

- ✓ Uudenlainen taloudellinen tilanne vaatii järjestelmän ja elämäntavan muutosta, jonka toteuttamisessa keskeisessä roolissa valtio ja kolmikanta.
- ✓ Uudenlaisen taloudellisen toimeliaisuuden tukeminen kunta- ja aluetasolla sekä valtion toimesta.
- ✓ Pienevä väestö asettaa paineita tuottavuuden kasvulle ja tarvetta teknologisille ratkaisuille.

TÄRKEIMMÄT UHAT JA NIIDEN EHKÄISEMISEEN TAI NIIHIN SOPEUTUMISEEN LIITTYVÄT TOIMENPITEET:

Väestökehityksen nostamat haasteet talouteen ja hyvinvointiyhteiskunnan kannatteluun

- ✓ Kaikenikäisten koulutuksesta huolehtiminen jatkuvasti.
- ✓ Pirkanmaalla on huolehdittava kaikkien osallisuudesta.
- ✓ Miten eläkejärjestelmän muutokset onnistuvat ja miten yhä useamman hyväkuntoisen osa-aikaeläkeläisen työnteko voidaan mahdollistaa?
- ✓ Asennemuutos: jokaisen aikuisen, yritysten ja julkisorganisaatioiden täytyy osallistua yhteiskunnankannatteluun.
- ✓ Syntyvyyden nostaminen ainakin osittain esimerkiksi vahvistamalla nuorten aikuisten asemaa työmarkkinoilla, jolla voisi olla positiivisia vaikutuksia syntyvyyden nousuun.
- ✓ Nuorten ja lapsiperheiden houkuttelu muuttamaan Pirkanmaalle.

Alueellisen epätasa-arvon kasvu väestön ja palveluiden pakkautuessa edelleen Tampereelle

- ✓ Alueellisen elinvoiman varmistaminen monipuolisella elinkeinorakenteella ja erilaisilla toimialaklustereilla, joiden toimivuus ei ole pelkästään kaupunkikeskeistä.

Yhteiskunnan kantokyvyn ja turvaverkon heikkous

- ✓ 3. sektori ottavat isompaa roolia, kolmannen sektorin toimijoiden kasvun tukeminen
- ✓ Lähiyhteisöjen, naapuriavun ja yhteisöllisyyden tukeminen.
- ✓ Resilienssin kasvun tukeminen esimerkiksi kouluissa, varhaiskasvatuksessa yhteisöllisyyden korostaminen yksilön edun edelle.
- ✓ Viranomaisyhteistyön merkitys korostuu.
- ✓ Valtion puolesta lainsäädännön muutos vastaamaan muuttuneeseen tilanteeseen.

Kriittisen infran ja energiatuotannon haasteet

- ✓ Yhteiskunta ja yksilöt tarvitaan vastaamaan tähän haasteeseen.
- ✓ Sähkön ja lämmöntuotannon paikallisten ratkaisujen tukeminen esimerkiksi akustoja rakentamalla.
- ✓ Varautuminen korostuu yksilötasolla ja yrityksissä.
- ✓ Yritysten varautumista ja osaamista arvioinnissa tulee tukea jo nyt.

3. Etäinen eliitti takoo tulosta

Suomi maailmassa ja yhteiskuntana

- Väestö kasvaa 6 miljoonaan vuonna 2040. Korkeakoulutettuja houkutellaan Suomeen, syntyvyyden lasku tasoittuu.
- Lapsiperheet hajasijoittuvat erityisesti kaupunkien ulkopuolelle. Kaupungit kärsivät sosiaalisten ongelmien kasautumisesta ja työttömyydestä.
- Halukkuus ylläpitää julkisia palveluita on romahtanut varakkaiden parissa, palvelut halutaan yksityistää.

Elämää Suomessa

- Suuryritykset vyöryvät järjestämään yksilöllisiä sote-palveluja teknologiavetoisesti.
- Palvelut eivät ole kuitenkaan kaikille saavutettavia.
- Perheet ottavat aiempaa enemmän vastuuta tehtävistä, jotka ovat aiemmin olleet sosiaalipalvelujen piirissä.
- Hyvinvointierot kasvavat taloudellisesti polarisoituneessa yhteiskunnassa, jossa julkiset palvelut supistuvat.

Globaalitoimintaympäristö

- Suuryritykset nousevat maailmanpolitiikan päätekijöiksi ja erityisesti teknologiajättien valta kasvaa. Valtioiden rooli kutistuu.
- Yritykset hoitavat monia valtioille kuuluneita tehtäviä mm. infrastruktuurin, koulutuksen ja turvallisuuden osalta. Niiden avainpalveluista peritään maksuja veronomaisesti.
- Alustat standardisoivat toimintatapoja globaalisti eri yhteiskunnan osa-alueilla, mikä vähentää paikallisten kulttuurien ja normien merkitystä.

Talous, elinkeinot ja työ

- Suomen talouskehitys on epävakaa, mutta saa vetoapua menestyvistä digitaalisista palveluista.
- Työmarkkinat ovat jakautuneet kahteen kerrokseen: keskiluokka kutistuu automatisaation myötä, mutta huippuosaaajat nauttivat hyvistä työoloista usein etätöissä.
- Koulutus muuttuu eriarvoiseksi yksityiskoulujen ja eliittiyliopistojen myötä.

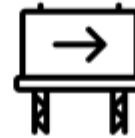

Skenaarion vaikutukset Pirkanmaalla: Leimalliset piirteet

TUOTTAVIN TYÖ JÄÄ HARVOJEN KÄSIIN

Investoinnit seuraavat osaajia ja kohdistuvat korostetusti digitaaliseen talouteen. Osaajien houkuttelun merkitys korostuu ja teknologia-ammattilaisten kysyntä kasvaa erityisesti. Kilpailu avainosaajista kovenee mm. veroetujen muodossa. Pirkanmaalle osaajia on saatavissa, mutta koulutuksen eriytyessä suurten rakennemuutosten aikana kasvava osa työkäisistä jää työmarkkinoiden ulkopuolelle.

ELIITTI ERKANEE OMILLE ASUINSIJOILLEEN

Digitaalisten palvelujen kehityksen myötä kaupungit menettävät kasautumisetunsa, kun taas sosiaaliset ongelmat ja ikääntyminen kasautuvat erityisesti kaupunkialueille. Työkäisten osuus Tampereella pienenee, kun he muuttavat kehysalueelle ja kauemmas kaupungista mm. etätyöyhteyksien ja luonnon houkuttelemisena sekä kaupunkialueen sosiaalisten ongelmien säikäyttämisenä. Hajautuva yhdyskuntarakenne tuo mukanaan taloudellisia ja sosiaalisia haasteita.

PÄÄTÖKSENTEKO KARKAA PIRKANMAALTA DATAN KANSSA

Vaikka Pirkanmaalla kehitetään menestyviä teknologioita, pirkanmaalaisten riippuvuus kansainvälisistä teknologiajäteistä kasvaa. Päätöksenteko valuu datan ja yksityisyydensuojan muassa muualle. Kehitys haastaa mm. palveluiden järjestämisen tapoja, työmarkkinoita sekä kulttuurielämää. Yritysten on vaikea pärjätä, elleivät ne löydä suuryritysten ekosysteemeistä sopivaa alihankkijamaista roolia tai erikoistu.

Pirkanmaan varautumissuunnitelma skenaarion toteutumiseen

TÄRKEIMMÄT MAHDOLLISUUDET JA NIIDEN HYÖDYNTÄMISEEN LIITTYVÄT TOIMENPITEET:

Pirkanmaan vetovoima

- ✓ Luonto, vesistöt ja monipuoliset hyvinvointipalvelut houkuttelevat alueelle sekä asukkaita että matkailijoita.
- ✓ Uusiutuva energia ja osaava väestö lisäävät alueen vetovoimaa kestäväen kehityksen näkökulmasta.
- ✓ Koulutuksesta voidaan kehittää erityinen vetovoimatekijä panostamalla sen laatuun ja saavutettavuuteen, mikä auttaa houkuttelemaan ja pitämään osaajia alueella.
- ✓ Kulttuuripalveluiden uudelleen luominen teknologia-avusteisesti.

Tasapainoisempi aluekehitys

- ✓ Uudet toimintamahdollisuudet myös niille alueille, jotka ovat viime vuosina kärsineet; Kehyskuntien maaseutumaisten alueiden sekä maaseutukuntien erityisyyksien tunnistaminen, jotta niitä voitaisiin hyödyntää myös laajenevan asumisen näkökulmasta.

Teknologioiden mahdollisuudet

- ✓ Teknologioiden soveltamista tukevan infrastruktuurin parantaminen, mukaan lukien nopeat ja luotettavat tietoliikenneyhteydet koko alueella.
- ✓ Kilpailukyyn kehittäminen ja palveluiden tehostaminen tekoälyn avulla, erityisesti julkisella sektorilla.
- ✓ Datan ja tiedon turvallinen jakaminen eri toimijoiden välillä uusien palvelujen kehittämiseksi, edellyttäen yhteistyötä julkisten ja yksityisten toimijoiden kesken.

Vastuulliset yritykset ja ympäristöystävällinen yritystoiminta

- ✓ Yritykset kehittävät aktiivisesti ratkaisuja ilmastonmuutoksen torjuntaan ja ohjaavat valintoja vastuullisempaan suuntaan.
- ✓ Yritykset astuvat julkisen vallan paikalle keskittyen ihmisiin ja hyvinvointiin. kilpailutekijänä, luoden "uuden ajan Finlaysonin" kaltaisia vastuullisia toimintamalleja
- ✓ Kilpailu huippuosajista edistää vastuullisia toimintatapoja ja kannustaa yrityksiä panostamaan työntekijöiden hyvinvointiin.

TÄRKEIMMÄT UHAT JA NIIDEN EHKÄISEMISEEN TAI NIIHIN SOPEUTUMISEEN LIITTYVÄT TOIMENPITEET:

Eriarvoistuminen ja sosiaalinen polarisaatio

- ✓ Eriarvoistumiseen, verokilpailuun ja polarisaatioon vastaaminen kuntien, hyvinvointialueiden ja koulutusorganisaatioiden toimilla; mm. julkisten peruspalveluiden saavutettavuuden ja laadun takaaminen.
- ✓ Työllisyyttä, koulutuksen tasa-arvoa sekä integraatiota tukeva sosiaalipolitiikka: mm. opetuksen maksuttomuuden sekä digitaalisten oppimisympäristöjen saavutettavuuden takaaminen.

Alueiden eriytyminen

- ✓ Tampereella sekoittuneeseen yhdyskuntarakenteeseen panostaminen ja matalan kynnyksen reagointi kehittyviin huono-osaisuuden taskuihin, jotta ne eivät pääse valtavirtaistumaan.
- ✓ Laadukkaaseen, mutta edulliseen asuntotarjontaan palveluiden piirissä tähtääminen voi taistaa sosiaalisten erojen kasvua ja alueellista eriytymistä.

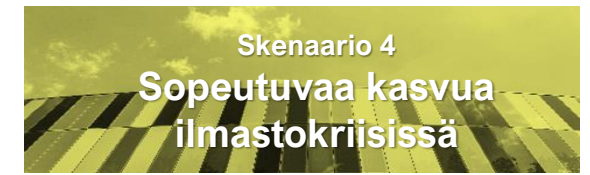
Ilmastotyön siirtyminen markkinaehtoisille yrityksille

- ✓ Julkisen vallan roolin pieneneminen ilmastonmuutoksen torjunnassa voi johtaa epätasaiseen kehitykseen.
- ✓ Tarve sääntelylle ja vertaisvalvonnalle, jotta varmistetaan yritysten vastuullinen toiminta ilmastoasioissa.
- ✓ Data/konesalien päästöt ja luonnonvarojen kulutus tekoälyn lisääntyessä edellyttävät tutkimusta ja sääntelyä kestäväen kehityksen varmistamiseksi.

Kyberturvallisuusuhat ja tietosuojariskit

- ✓ Kyberturvallisuusosaamisen vahvistaminen koulutuksella ja kansalaisten riskitietoisuuden sekä osaamisen lisäämisen kautta.
- ✓ Tiukat tietoturvastandardit ja käytännöt yrityksissä sekä julkisella sektorilla, erityisesti terveydenhuollon digitalisoitumisen yhteydessä.

4. Sopeutuvaa kasvua ilmastokriisissä

Suomi maailmassa ja yhteiskuntana

- Väkiluku kasvaa 10 miljoonaan vuoteen 2040 mennessä ja ikärakenne tasaantuu.
- Suomi koetaan houkuttelevaksi, puhtaaksi ja turvalliseksi maaksi, josta löytyy työpaikkoja. Yhteiskuntaa ja ihmisten arvomaailmaa leimaa empatia ja solidaarisuus.
- Taloudellisten haasteiden takia valtion rooli kapenee. Perustuslailliset oikeudet turvaan, välttämättömään toimeentuloon ja huolenpitoon pyritään takaamaan.
- Suomessa ei ole kuntaa, jonka väkimäärä ei kasvaisi.

Elämää Suomessa

- Sosiaaliturvaa on voimakkaan väestönkasvun ja taloudellisen tilanteen takia jouduttu heikentämään merkittävästi ja yhä useammat elämän osa-alueet ovat yksilön omalla vastuulla. Turvaa haetaan sosiaalisista verkostoista ja yhteisöistä.
- Maksullinen koulutus lisääntyy ja vakuutus- ja työnantajapainotteisuus korostuu terveydenhuollossa, mikä kasvattaa eriarvoisuutta.
- Keskimääräinen materiaallinen elintaso on laskenut. Ihmiset liikkuvat vähemmän, elävät paikallisemmin, kuluttavat vähemmän ulkomailla tuotettuja tuotteita ja palveluita, matkustavat vähemmän, ja elävät ahtaammin.

Globaalitoimintaympäristö

- Riittämättömien ilmasto- ja ympäristötoimien vaikutukset ovat konkretisoituneet ja lopulta yhdistäneet valtiot toimimaan YK:n johdolla.
- Ilmastopöytäkirja laaditaan vuoteen 2060 asti. Osana sopimusta miljoonia ihmisiä asutetaan kauas asumiskelvottomiksi muuttuneista kotimaistaan.
- Suomen osalta ilmastopöytäkirjaan sisältyy velvoite 2 miljoonan ilmastopakolaisen vastaanottamisesta, mutta tulijoita on paljon enemmän.

Talous, elinkeinot ja työ

- Talous kasvaa maltillisesti, mutta bkt per asukas laskee voimakkaasti väestön kasvaessa.
- Maaseutu elpyy muuttoliikenteen kohdistuessa sinne mm. uusien ruoantuotantoon kohdistuvien työpaikkojen perässä.
- Energiatuotanto on pääosin uusiutuvaa energiaa ja ydinvoimaa. Suomessa sähkö on edullista.

Skenaario 4 – Sopeutuvaa kasvua ilmastokriisissä – Vaikutukset
Skenaarion vaikutukset Pirkanmaalla: Leimalliset piirteet

**VÄESTÖNKASVUN VAUHTI
HAASTAA KAIKEN**

Väkiluku tuplaantuu Pirkanmaalla noin miljoonaan asukkaaseen. Pirkanmaa onkin valtava rakennustyömaa, jossa maaseutu ja pienetkin taajamat muuttuvat ja kasvavat. Väestönkasvun vauhti johtaa suuriin muutoksiin ja kaoottiseenkin tilanteeseen, jossa kaikki olemassa oleva kulttuurista, elämäntavoista, rakennuskannasta ja infrasta lähtien ovat jatkuvien haasteiden edessä: paljon uutta on muotoutumassa koko ajan.

**UUDET KULTTUURISET
YHTEISÖT**

Väestönkasvun myötä syntyy uusia kulttuurisia yhteisöjä ja sitä kautta uudenlaisia ammatteja ja palveluja. Segregaation ja kuplautumisen ehkäisyyn panostetaan, mikä edistää yhtenäisyyttä. Toisaalta yksilöiden oma toimijuus ja osaaminen sekä yhteisöjen rooli korostuvat hyvinvoinnin rakentamisessa. Englannista, vaikkakin heikosti puhutusta ja kirjoitetusta, yhteinen kieli monikulttuurisessa ympäristössä, helpottaen kommunikaatiota ja integraatiota.

**TALOUDEN MONIPUOLINEN
MURROS JA KASVU**

Maakunta vie maailmalle kestäviä teknologiateollisuuden tuotteita, ruoantuotannon innovaatioita ja koulutusosaamista. Työllistävinä aloina korostuvat rakennusala, kiertotalous ja ICT-ala. Konepajateollisuuden suunnittelu- ja insinööriosaaminen vientituotteena. Rakentamisen suunnitteluosaaminen, kuten esivalmistetut ja 3D-tulostetut talot, nousevat merkittävään asemaan.

Skenaario 4 – Sopeutuvaa kasvua ilmastokriisissä – Vaikutukset

Pirkanmaan varautumissuunnitelma skenaarion toteutumiseen

TÄRKEIMMÄT MAHDOLLISUUDET JA NIIDEN HYÖDYNTÄMISEEN LIITTYVÄT TOIMENPITEET:

Euroopan paras paikka asua, elää ja tehdä työtä

- ✓ Kaupungit ja kunnat panostavat jatkossakin yhteisöllisyyteen, vapaa-ajanviettoon ja kohtaamiseen.
- ✓ Kulttuuripalveluiden, virkistys- ja lähimatkailun mahdollisuuksien parantaminen, esimerkiksi vilvoittelumatkailu, luonto- ja järvimatkailu, talviliiikuntamahdollisuudet.
- ✓ Työllisyyteen liittyen tunnistetaan tulevaisuuden kasvumahdollisuudet, joihin panostaa, liudennetaan kielitaitovaatimusten ja otetaan käyttöön kansainväliset rekrytoinnit sekä anonyymirekrytointi.
- ✓ Maahanmuuton voimakas kasvu mahdollistaa talouden kasvun monilla aloilla ja myös uusien innovaatioiden syntyminen kysynnän kasvaessa.

Pirkanmaan reuna-alueiden, maaseudun ja kyläkulttuurin nousu

- ✓ Aluerakenteen tasapainottaminen ja väestörakenteen sekoittuminen luo Tampereen ja kaupunkiseudun lisäksi mahdollisuuksia kaikille Pirkanmaan kunnille.
- ✓ Kaikkien kuntien ollessa muuttovoittajia, tärkeää löytää omalla kunnalla sopivat tavat asuttaa ja työllistää uudet tulijat.

Vientimahdollisuuksien tukeminen vahvuuksia hyödyntäen

- ✓ Keskeiset alueet: teknologiateollisuuden tuotteet, ruoantuotannon innovaatiot, koulutus- ja hallinto-osaaminen.
- ✓ Toimijajoukko laaja ja tulee toimia yhteistyössä: valtio, kunnat, Business Finland, Business Tampere, yritykset, yliopisto ja AMK.
- ✓ Maakunnan keskeisen logistisen sijainnin edellytysten turvaaminen tie-, raide- ja lentoliikenteen investoinneilla. Vientitavaran ja ihmisten pitää kulkea. EU ja Väylävirasto keskeisiä toimijoita.

TÄRKEIMMÄT UHAT JA NIIDEN EHKÄISEMISEEN TAI NIIHIN SOPEUTUMISEEN LIITTYVÄT TOIMENPITEET:

Väestön monikulttuurisuuteen liittyvät konfliktit ja eriarvoistuminen

- ✓ Väestörakenteen sekoittaminen alue- ja kuntatasolla, valtion, hva:n ja kolmannen sektorin tuella.
- ✓ Kantaväestön ja uusien tulokkaiden koulutus uuteen tilanteeseen.
- ✓ Kulttuuristen ja hyvinvoinnin perustaitojen vahvistaminen.
- ✓ Kotoutumisen edistäminen.
- ✓ Yhteiset, laadukkaat koulut kaikille
- ✓ Vastuutahot: valtio, hyvinvointialue, ja kolmas sektori

Julkisen rahoituksen riittämättömyys

- ✓ Hallinnon ja julkisten palvelujen uudelleen organisoiminen.
- ✓ Varauduttava esimerkiksi kuntien ja peruspalvelujen tuottajien määrän merkittävään vähenemiseen.

Maakunnan heikko omavaraisuus

- ✓ Maakunnan omavaraisuus heikkoa ja väkimäärän voimakas lisääntyminen haastaisi skenaarion aikana jatkuvasti mm. sähkö ja lämpö, raaka-aineet, juomavesi, puu, ja ruoantuotanto.
- ✓ Huoltovarmuuteen panostaminen.
- ✓ Energianvarastointi, energiatehokkuuden parantaminen, energiankäytön vähentäminen, kaukokylmä, maalämpö.
- ✓ Vastavuoroiset suhteet muihin maakuntiin.
- ✓ Tekopohjavesiratkaisu.
- ✓ Toimiva jätehuolto.
- ✓ Vastuutahot: maakunnan toimijat yhteistyössä

Toimintaympäristön tilannekuva ja johtopäätökset

- Skenaariotyössä johtopäätökset kerättiin kysymällä työssä mukana olleilta yli 80 asiantuntijalta
 1. *Mihin kehityskulkuihin Pirkanmaan ja sen alueen toimijoiden tulisi olla varautuneita?*
 2. *Mihin tulisi panostaa, jotta Pirkanmaa menestyy myös tulevaisuudessa?*
- Vastaukset on kerätty teemoittain yhteenvetoihin.
- Toimintaympäristön tilannekuva ilmiöinä mm. tulevaisuuden mahdollisuuksien, varautumisen ja riskienhallinnan näkökulmasta.
- Johtopäätöksistä voi tunnistaa, mihin tärkeisiin teemoihin oma organisaatio voi vaikuttaa, niin että Pirkanmaa menestyy myös tulevaisuudessa.

Toimintaympäristön tilannekuva: Mihin kehityskulkuihin Pirkanmaan ja alueen toimijoiden pitäisi olla varautuneita joka tapauksessa? 1/2

Yhteenveto työskentelyyn osallistuneiden asiantuntijoiden näkemyksistä*

Eriarvoisuus ja segregatio (17) <ul style="list-style-type: none"> Eriarvoisuuden kasvu Segregaation ehkäiseminen Hyvinvointierojen kasvu Alueellisen eriarvoisuuden lisääntyminen 	Ilmastonmuutos ja ympäristö (15) <ul style="list-style-type: none"> Ilmastonmuutokseen sopeutuminen Luontokato ja biodiversiteetin kyttyminen Sään ääri-ilmiöiden yleistyminen Merkitävät päästövähennykset ja nopeat ilmastotoimet 	Väestönkehitys ja maahanmuutto (13) <ul style="list-style-type: none"> Ikääntyminen Maahanmuutto Kansainvälistyminen Vieraskielisen väestön kasvu Väestönkasvu Syntyvyyden lasku 	Nuorten hyvinvointi (9) <ul style="list-style-type: none"> Lasten ja nuorten pahoinvointi Nuorten mielenterveyden ongelmat Nuorten näköalattomuus
Turvallisuus (9) <ul style="list-style-type: none"> Turvallisuusklusterin vahvistaminen Huoltovarmuus ja kokonaisturvallisuus näkyvät kalkessa Kyberturvallisuushat Sotilaalliset kriisit Jenglytymisen estäminen 	Talous ja työllisyys (9) <ul style="list-style-type: none"> Talouden kestävyys Työllisyyden edistäminen Viennin vahvistaminen Yritysten lukumäärän kasvattaminen 	Teknologia ja digitalisaatio (8) <ul style="list-style-type: none"> AI-osaamisen kehittäminen Tekoälyn mahdollisuuksien hyödyntäminen Teknologian nopea kehitys 	Yhteisöllisyys ja osallisuus (7) <ul style="list-style-type: none"> Yhteisöllisyyden vahvistaminen Osallisuuden lisääminen Demokratian vahvistaminen

Johtopäätökset: Mihin tulisi ainakin panostaa, jotta Pirkanmaa menestyy myös tulevaisuudessa? 1/2

Yhteenveto työskentelyyn osallistuneiden asiantuntijoiden näkemyksistä*

Hyvinvointi ja tasa-arvo (16) <ul style="list-style-type: none"> Hyvinvointierojen kaventaminen Eriarvoistumisen vähentäminen Perheiden hyvinvointi Nuorten hyvinvoinnista huolehtiminen Kokonaishyvinvoinnin vahvistaminen Ennaltaehkäisevät palvelut Palveluiden saavutettavuus ja yhdenvertaisuus Ennaltaehkäisevä mielenterveystyö Mielenterveysongelmien hoito Väestön hyvinvointiosaamisen vahvistaminen Solidaarisuuden vahvistaminen Tulevaisuususkon ja toiveikkouden vahvistaminen 	Vihreä siirtymä, ympäristö ja ilmasto (12) <ul style="list-style-type: none"> Vihreän siirtymän vauhdittaminen Nopeat päästövähennykset Energiaeräkkäisten monipuolisuus Ympäristövastuulliset kaavoitus- ja maankäyttöpäätökset Kiertotalouden vahvistaminen Kulutuksen päästöjen vähentäminen Puurakentamisen edistäminen Metsänkasvatuksen käytäntöjen kehittäminen Luonnonsuojeluverkoston laajentaminen Luonnon monimuotoisuuden parantaminen kaupunkiympäristöissä ja muuallakin 	Koulutus ja osaaminen (11) <ul style="list-style-type: none"> Osaamisen varmistaminen Kulttuurisen osaamisen ja ymmärryksen vahvistaminen Koulutuksen mahdollisuuksien turvaaminen kaikille ikäluokasta riippumatta Koulutus- ja tutkimussektorin kehittäminen Osaamistarpeiden ennakoiti Koulutuksen tasa-arvo Ennakoiva koulutus Nuorten koulutuksen turvaaminen
Työllisyys ja elinkeinoelämä (9) <ul style="list-style-type: none"> Työllisyyden edistäminen ja ylläpito Osaajien saatavuus Riittävä määrä erikokoisia yrityksiä Maahanmuuttajien työllistyminen Työ- ja opiskeluperäinen maahanmuutto Työllisyysmahdollisuudet ympäri Pirkanmaata Matalan kynnyksen työllistyminen Innovaatiotoiminnan kehittäminen Vetytalouden investointien edistäminen 	Liikenne ja infrastruktuuri (9) <ul style="list-style-type: none"> Raideliikenteen kehittäminen Liikenteellisen sijainnin kehittäminen Liikkumisen palvelut Maankäyttö ja liikenne kehittämisalustana Tampereen kaupunkiseudun työssäkäyntialueen laajentaminen Tietoliikenneinfran vahvistaminen 	Yhteistyö ja hallinto (8) <ul style="list-style-type: none"> Kuntien välinen yhteistyö Tiedon jakaminen toimijoiden kesken Maakunnallisen varautumisstrategian luominen Organisatorin kokonaishyvinvoinnin vahvistamiseksi Toimijoiden koordinointi Yhteinen missio julkiselle ja yksityiselle sektorille Eri toimijoiden ja ryhmien osallisuus EU-rahoituksen kotiuttaminen

Toimintaympäristön tilannekuva: Mihin kehityskulkuihin Pirkanmaan ja alueen toimijoiden pitäisi olla varautuneita joka tapauksessa? 1/2

Yhteenveto työskentelyyn osallistuneiden asiantuntijoiden näkemyksistä*

<p>Eriarvoisuus ja segregaatio (17)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Eriarvoisuuden kasvu • Segregaation ehkäiseminen • Hyvinvointierojen kasvu • Alueellisen eriarvoisuuden lisääntyminen 	<p>Ilmastonmuutos ja ympäristö (15)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ilmastonmuutokseen sopeutuminen <ul style="list-style-type: none"> • Luontokato ja biodiversiteetin köyhtyminen • Sään ääri-ilmiöiden yleistyminen • Merkittävät päästövähennykset ja nopeat ilmastotoimet 	<p>Väestönkehitys ja maahanmuutto (13)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ikääntyminen • Maahanmuutto • Kansainvälistyminen • Vieraskielisen väestön kasvu <ul style="list-style-type: none"> • Väestönkasvu • Syntyvyyden lasku 	<p>Nuorten hyvinvointi (9)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Lasten ja nuorten pahoinvointi • Nuorten mielenterveyden ongelmat <ul style="list-style-type: none"> • Nuorten näköalattomuus
<p>Turvallisuus (9)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Turvallisuusklusterin vahvistaminen • Huoltovarmuus ja kokonaisturvallisuus näkyvät kaikessa <ul style="list-style-type: none"> • Kyberturvallisuusuhat <ul style="list-style-type: none"> • Sotilaalliset kriisit • Jengiytymisen estäminen 	<p>Talous ja työllisyys (9)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Talouden kestävyys • Työllisyyden edistäminen • Viennin vahvistaminen • Yritysten lukumäärän kasvattaminen 	<p>Teknologia ja digitalisaatio (8)</p> <ul style="list-style-type: none"> • AI-osaamisen kehittäminen • Tekoälyn mahdollisuuksien hyödyntäminen • Teknologian nopea kehitys 	<p>Yhteisöllisyys ja osallisuus (7)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Yhteisöllisyyden vahvistaminen <ul style="list-style-type: none"> • Osallisuuden lisääminen • Demokratian vahvistaminen

Toimintaympäristön tilannekuva: Mihin kehityskulkuihin Pirkanmaan ja alueen toimijoiden pitäisi olla varautuneita joka tapauksessa? 2/2

Yhteenveto työskentelyyn osallistuneiden asiantuntijoiden näkemyksistä*

Koulutus ja osaaminen (5) <ul style="list-style-type: none">• Koulutuksen ja osaamisen polarisoituminen• Tarvittavan osaamisen varmistaminen kärkialoilla	Infrastrukturi ja liikenne (5) <ul style="list-style-type: none">• Joukkoliikenteen käyttäjämäärien kasvu• Liikenneinfran rapautuminen ja riittämättömyys• Raideliikenteen kehittäminen	Julkiset palvelut (5) <ul style="list-style-type: none">• Palvelujen priorisointi• Hyvinvointivaltion heikentyminen<ul style="list-style-type: none">• Julkisten palvelujen järjestäjäkentän muutos	Aluekehitys (4) <ul style="list-style-type: none">• Reunakuntien mahdollinen tyhjeneminen• Kestävämpi kaupunkirakenne• Houkuttelevien kaupunki- ja kyläympäristöjen luominen
Energiasiirtymä (4) <ul style="list-style-type: none">• Uusiutuvan energian lisääntyminen<ul style="list-style-type: none">• Pienydinvoima• Varastointiratkaisujen yleistyminen<ul style="list-style-type: none">• Vetytalouden infravaatimukset	Demokratioiden haasteet (3) <ul style="list-style-type: none">• Populismi• Demokratian haasteet• Poliitiikan poukkoilevuus	Ruoantuotannon murros (3) <ul style="list-style-type: none">• Ruoantuotannon ja kulutuskäyttäytymisen muutokset<ul style="list-style-type: none">• Solumaatalous• Kaupunkiviljely	Kulttuurin merkitys (2) <ul style="list-style-type: none">• Luovien ja taitealojen aineettoman pääoman merkityksen kasvu• Kulttuuripalveluiden kysynnän kasvu

Johtopäätökset: Mihin tulisi ainakin panostaa, jotta Pirkanmaa menestyy myös tulevaisuudessa? 1/2

Yhteenveto työskentelyyn osallistuneiden asiantuntijoiden näkemyksistä*

<p>Hyvinvointi ja tasa-arvo (16)</p> <ul style="list-style-type: none">• Hyvinvointierojen kaventaminen• Eriarvoistumisen vähentäminen<ul style="list-style-type: none">• Perheiden hyvinvointi• Nuorten hyvinvoinnista huolehtiminen• Kokonaishyvinvoinnin vahvistaminen<ul style="list-style-type: none">• Ennaltaehkäisevät palvelut• Palveluiden saavutettavuus ja yhdenvertaisuus<ul style="list-style-type: none">• Ennaltaehkäisevä mielenterveystyö<ul style="list-style-type: none">• Mielenterveysongelmien hoito• Väestön hyvinvointiosaamisen vahvistaminen<ul style="list-style-type: none">• Solidaarisuuden vahvistaminen• Tulevaisuususkon ja toiveikkuuden vahvistaminen	<p>Vihreä siirtymä, ympäristö ja ilmasto (12)</p> <ul style="list-style-type: none">• Vihreän siirtymän vauhdittaminen<ul style="list-style-type: none">• Nopeat päästövähennykset• Energiaratkaisujen monipuolisuus• Ympäristövastuulliset kaavoitus- ja maankäyttöpäätökset<ul style="list-style-type: none">• Kiertotalouden vahvistaminen• Kuluttamisen päästöjen vähentäminen<ul style="list-style-type: none">• Puurakentamisen edistäminen• Metsänkasvatuksen käytäntöjen kehittäminen• Luonnonsuojeluverkoston laajentaminen• Luonnon monimuotoisuuden parantaminen kaupunkiympäristöissä ja muuallakin	<p>Koulutus ja osaaminen (11)</p> <ul style="list-style-type: none">• Osaamisen varmistaminen• Kulttuurisen osaamisen ja ymmärryksen vahvistaminen• Koulutuksen mahdollisuuksien turvaaminen kaikille ikäluokasta riippumatta• Koulutus- ja tutkimussektorin kehittäminen • Osaamistarpeiden ennakointi<ul style="list-style-type: none">• Koulutuksen tasa-arvo• Ennakoiva koulutus• Nuorten koulutuksen turvaaminen
<p>Työllisyys ja elinkeinoelämä (9)</p> <ul style="list-style-type: none">• Työllisyyden edistäminen ja ylläpito<ul style="list-style-type: none">• Osaajien saatavuus• Riittävä määrä erikokoisia yrityksiä• Maahanmuuttajien työllistyminen• Työ- ja opiskeluperäinen maahanmuutto• Työllisyysmahdollisuudet ympäri Pirkanmaata<ul style="list-style-type: none">• Matalan kynnyksen työllistyminen• Innovaatiotoiminnan kehittäminen• Vetytalouden investointien edistäminen	<p>Liikenne ja infrastruktuuri (9)</p> <ul style="list-style-type: none">• Raideliikenteen kehittäminen• Liikenteellisen sijainnin kehittäminen<ul style="list-style-type: none">• Liikkumisen palvelut• Maankäyttö ja liikenne kehittämisalustana• Tampereen kaupunkiseudun työssäkäyntialueen laajentaminen<ul style="list-style-type: none">• Tietoliikenneinfran vahvistaminen	<p>Yhteistyö ja hallinto (8)</p> <ul style="list-style-type: none">• Kuntien välinen yhteistyö<ul style="list-style-type: none">• Tiedon jakaminen toimijoiden kesken• Maakunnallisen varautumisstrategian luominen• Organisoituminen kokonaishyvinvoinnin vahvistamiseksi<ul style="list-style-type: none">• Toimijoiden koordinointi• Yhteinen missio julkiselle ja yksityiselle sektorille<ul style="list-style-type: none">• Eri toimijoiden ja ryhmien osallisuus• EU-rahoituksen kotiuttaminen

Johtopäätökset: Mihin tulisi ainakin panostaa, jotta Pirkanmaa menestyy myös tulevaisuudessa? 2/2

Yhteenveto työskentelyyn osallistuneiden asiantuntijoiden näkemyksistä

Monikulttuurisuus ja kansainvälisyys (8)

- Kansainvälistyminen
- Vieraskielisten palveluiden vahvistaminen
- Kaupunkiseudun varautuminen kansainvälistyvään väestöön
- Kulttuurisen ymmärryksen kasvattaminen
 - Monikulttuurisuuden tukeminen
 - Monikulttuurinen toiminta kunnissa

Kaupunkikehitys ja aluepolitiikka (8)

- Vetovoimainen ja resilientti asuinympäristö
- Kasvun hallinta Tampereella ja kaupunkiseudulla
- Palveluverkon sopeuttaminen väestörakenteen muutoksiin
 - Kestävän kaupungin rakentaminen
- Kulttuuripalveluiden turvaaminen koko alueella
- Paikallisten kulttuuripalveluiden tukeminen

Varautuminen ja turvallisuus (8)

- Kriisivalmius
- Varautuminen laajasti
- Kriisinhallinta ja resilienssi
 - Ruokaturva
- Demokratian vahvistaminen
- Yhteisöllisyyden edistäminen
- Kaikkien osallistuminen yhteiskuntaan
 - Olla ihminen ihmiselle

Yhteystiedot

Arto Ranta
Strategiajohtaja
Pirkanmaan hyvinvointialue

arto.ranta@pirha.fi

